

HEA FOTOSÕBER

Pärast aastatepikkust õpetamist ja sadade fotoraamatute lugemist oli mul hinges ikkagi tunne, et üks on veel puudu. Raamat, mis oleks ühtaegu lihtne ja sisukas, näitlik, pakuks teadmisi ja mille autoriks oleks praktik, kes on ise kõik need teemad päris elus korduvalt läbi katsetanud.

Mulle meeldib mõelda, et üks hea õpik on selline, millest autor ise on elus puudust tundnud. Tulemus saigi selline – nende kaante vahel on minu jaoks kõige olulisemad teemad, mida olen 20 aasta jooksul õppinud, ja ühtlasi pildiline läbilõige mu senisest elutööst. Iga lehepaar pakub ühe peatüki, mis koosneb fotost, teooriast ning pildi kirjeldusest ja selle tehnilistest andmetest. Lähenen igale teemale kolme prisma kaudu: mis, miks ja kuidas. Lisaks on raamat jagatud olulisemate teemade järgi osadeks, näiteks valgus, kompositsioon, töö modelliga jms.

Raamat sobib kõigile, kellele inimeste pildistamine huvi pakub, olenemata tasemest või tehnikast, mida selleks kasutada. On peatükke, mille sügavam mõõde võib kohale jõuda alles pärast pikemat harjutamist, ja on lihtsaid peatükke, mis kordavad üle selliseid baasteadmisi nagu kompositsioon ja värviteooria.

Fotograafi teekond on pakkunud mulle fantastilisi emotsioone, mis on enamasti seotud inimestega, kellega töö on mind kokku viinud. Arvan, et fotograafias ei ole ühtegi teist nii dünaamilist ja põnevat teemat kui töö inimesega. Loodan, et see raamat pakub igale lugejale uusi teadmisi ja motivatsiooni põneval avastusretkel portreede maailma.

Kaupo Kikkas

SISUKORD

- 15 **KOMPOSITSIOON**
Kitarrist Jens-Uwe Popp ja mandoliinimängija Jochen Ross
- 17 **Kolmandikud**
Jõuluvana Uno
- 19 **Kuidas täita kaadrit?**
Viiuldaja Jioon Lee
- 21 **Optiline tasakaal**
Viiuldaja Ragnhild Hemsing
- 23 **Negatiivne ruum**
Elektronmuusik Jan Bang
- 25 **Keskkompositsioon**
Ahto projektist „Saja lugu”
- 27 **Sümmeetria ja muster**
Suveöö järvel, Ene Vihtla
- 29 **Lähi- ja detailportree**
Saatejuht ja kokk Wend
- 31 **Raamistus**
Muusikaprodutsent Manfred Eicher
- 33 **Plaanilisus**
Viiuldaja Danny Driver ja pianist Chloe Hanslip
- 35 **Jooned**
Dirigent Kristiina Poska
- 37 **Kurvid**
Vioolamängija Timothy Ridout
- 39 **Vormi kordus**
Akordionist Krisztián Palágyi
- 41 **Võttenurk**
Bariton Morgan Pearce
- 43 **Tausta valik**
Trombonist Peter Moore

- 45 **VALGUS**
Pianist François-Xavier Poizat
- 47 Valguse iseloom
Viiuldaja Niklas Liepe
- 49 Valguse kujundamine
Näitleja Simeoni Sundja
- 51 Väklamp või püsivalgus
Dirigent Mihhail Gerts
- 53 Valguse suund
Dirigent Jonathan Bloxham
- 55 Pehme valgus
Pianist Sabine Weyer
- 57 Terav valgus ja vari
„Me and my shadow”, dirigent Marc Niemann
- 59 Täitevalgus: peegeldi
Kokaraamatute autor Silja Luide
- 61 Täitevalgus: läbistav helesti
Dirigent Pietari Inkinen
- 63 Värviline valgus
Tšellist Jamal Aliyev
- 65 Vastu valgust
Bariton Holger Falk
- 67 Vastu valgust: siluett
Partituur, Verona kvartett
- 69 Keerulised valgusolud (segatud valgus)
Bariton Morgan Pearce
- 71 **EELTÖÖ**
Pianist Christian Erny
- 73 Kellele pilt tehakse?
Kokk ja saatejuht Vladislav Koržets

- 75 Portreeteritavate tüübid
Noor kütt Segundo jahisaagiga
- 77 Enda ettevalmistamine
Pianist Mario Häring
- 79 Sessiooni ettevalmistus
Pianist Sachi Nagaki
- 81 **TÖÖ MODELLIGA:
POSEERIMINE**
Viiuldaja Linus Roth
- 83 Isiksuse tabamine
Kunstnik Priit Pärn
- 85 Suhtlemine sessioonil
Folkmuusik Breannan O Beaglaioich
- 87 Modelli juhendamine
Pianist Lisa Maria Schachtschneider
- 89 Poseerimine ja kehakeel
Fotograaf Stina Kase
- 91 Käed
Näitleja Priit Võigemast
- 93 Puhkus
Oboemängija Riivo Kallasmaa
- 95 Pildistamine ilma suhtluseta
Dirigent Paavo Järvi
- 97 Naeratada või mitte
Näitleja, lavastaja ja muusik Marko Matvere
- 99 Karakterportree ehk mida teha ülevoolavate emotsioonidega
„Last call”, oboemängija Olivier Stankiewicz
- 101 Kinnised silmad
Tekstiilikunstnik Peeter Kuutma

- 103 Sümboolism
Tšellist Silvia Ilves
- 105 Lemmikloomad portreesessioonil
Viiulimängija Jack Liebeck ja Mollie
- 107 **ROHKEM INIMESI**
Zürich Chamber Singers
- 109 Kaks
Muusik ja helilooja Vaiko Eplik ning pianist Kristjan Randalu
- 111 Kolm ja rohkem
Schumanni kvartett
- 113 Grupiportree
„Deus Ex Machina”, Eesti Filharmoonia kammerkoor
- 115 **VÄRVIÕPETUS**
Harfimängija Jasmin-Isabel Kühne
- 117 Värvidest
Kunstnik Ewa-Kaisa Plakk
- 119 Värviring
Pianist Alexander Ullman
- 121 Värvide kombineerimine
Fotograaf Annika Metsla
- 123 Toon toonis ehk monokroomne
Pianist Simon Callaghan
- 125 Vastandvärvid
Matsé kütt
- 127 Analoogvärvid
Pianist Lydia Maria Bader
- 129 Must ja valge
Tšellist Theodor Sink

- 131 **STILISTIKA**
„Primrose Hilli” pianist Ashley Fripp
- 133 **Stiilist üldiselt**
Oskar Kärt Põldmanni kingades
- 135 **Jumestus**
Fotograaf Marilyn Leenurm
- 137 **Juuksed**
Ooperiprimadonna Ljudmila Monastõrska
- 139 **Rõivad**
Näitleja Ingrid Margus
- 141 **Rekvisiidid**
Saksofonist ja helilooja Maria Faust

143 **TEHNILINE POOL**

- Saksofonist Jess Gillam
- 145 **Objektiiv: fookuskaugus**
Kunstnik Jüri Arrak
- 147 **Sügavusteravus**
Kaevur
- 149 **Keskkonnaga portree**
Kunstnik Heiki Urbala
- 151 **Tänavaportree ehk *snapshot***
Peruu paadimees
- 153 **Polarisatsioonifilter**
Harfimängija Remy van der Kersten
- 155 **Pegeldused läbi klaasi**
Viuldaja Henning Kraggerud
- 157 **Dünaamika ja pikk säriaeg**
Tšellist Gabriel Schwabe Ballhaus Grünaus
- 159 **Topeltsäritus**
„Mefisto”, viuldaja Niklas Liepe

161 Prillid
Saatejuht Holger Wernhoff

163 Abiline
Pianist Mario Häring

165 Kaamera ekraan
Viiuldaja Linus Roth

167 **TÖÖ ARVUTIS**
Sopran Anna Lucia Richter

169 Arvutitöö pärast sessiooni
Pianist Tatiana Smelova

171 RAW-fail
Kitarrist Sean Shiebe

173 Piltide valimine
Flötist Maria Luisk ja kass Atomu

175 Pilditöötlus
Ooperiprimadonna Ljudmila Monastõrska

177 **FOTOGRAAFI MEELESPEA**
183 Autorist

25 mm f/5,6 1/640 s ISO 1600

KOMPOSITSIION

■ Kitarrist Jens-Uwe Popp ja mandoliinimängija Jochen Ross

100 mm f/5,6 1/80 ISO 4000
Softbox'iga välklamp, kuivjäa aur

KOLMANDIKUD

Kolmandike reeglit võib pidada üheks fotokompositsiooni vundamendiks. Veidi naljatledes võiks jagada kõik maailma pildid kaheks: need, mis on seotud kolmandike reegluga, ja need, mis seda eiravad. Heade piltide hulgas on kindlasti selle reegluga arvestavaid pilte rohkem. Kui olete kuulnud mõistest *kuldõige*, mis pärineb renessansiajastu maalikunstist, siis kolmandike reegel ongi selle lihtsustatud versioon.

Kolmandike reegli järgi tuleb kaader jaotada nii horisontaalselt kui ka vertikaalselt kolmeks võrdseks osaks ning kasutada pildi komponeerimisel tekkinud jooni ja nende ristumispunkte, mida nimetatakse rõhtpunktideks. Nendes punktides või nende lähedal peaksid olema pildi kõige olulisemad objektid. Joontel või nende lähedal võiksid aga paikneda näiteks silmapiir, puutüved või muud jõulised jooned, mis pilti läbivad. Selle reegli peamine eesmärk on vältida tähelepanu kuhjumist kaadri keskele, mida nimetatakse ka surnud punktiks. Kui oluline objekt paikneb täpselt kaadri keskel, siis vaataja pilk suundub kohe sinna ja jääb justkui lukku ning ei haara enam kompositsioonilist tervikut. Selle tulemusena jäävad tihti peenemad detailid üldse märkamata ning me ei saa luua dünaamilist ja huvitavat kompositsiooni, nii et vaataja pilk jääks pikemalt pildile peatuma.

Kolmandike reegel on aja jooksul tekkinud sellest, kuidas inimesed kujutisi tajuvad ja silm üle pildi liigub. See on kindlasti ka üks suur lihtsustus ja seda ei pea matemaatilise täpsusega jälgima, aga samas on see siiski parim orientiir, millest pildi kompositsiooni ehitama hakata.

Enamasti mängivad samaaegselt rolli mitmed tegurid ja tihti võib tasakaalustatud kompositsioon kolmandiku reegli suhtes nihkunud olla. Levinud on ka mitme kompositsioonireegli kombineerimine. Tähtsaimaks jääb ikka see, et sa pilti komponeerides mõtleksid, millised on olulised objektid, kuidas need kaadris paiknevad ja vaataja tähelepanu haaravad.

■ Jõuluvana Uno

Jõuluvana kui põhiobjekt on paigutatud kaadrisse kolmandike reeglit järgides. Selleks et kompositsioon ei oleks liialt ühele poole kaldu, annavad jõuluvanale vasturaskuse tumedad tüved, mis hoiavad kaadri tasakaalus. Horisontaalselt jaguneb pilt samuti kolmeks plaaniks: madal udu, pildi keskosa ja kuuseoksad ülal.

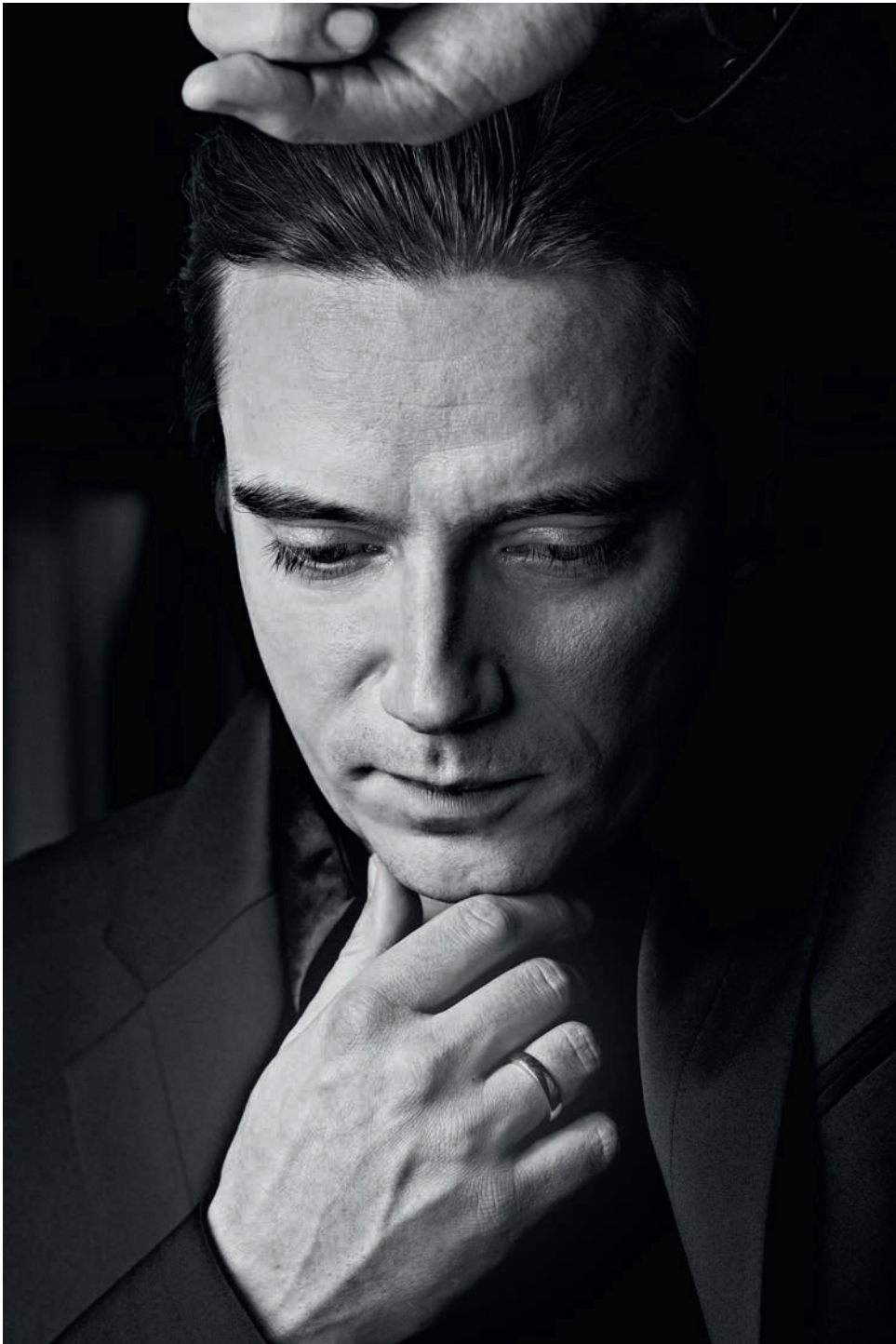
POSEERIMINE JA KEHAKEEL

Tavaliselt saab sessioonil kõige rohkem nalja siis, kui hakkab portreeteritavale poose ette näitama ja seda juhtub tihti. Ühest küljest on see tore sotsiaalne jäälohkuja, aga teisalt uskumatult õpetlik, sest sa saad oma kehaga tunnetades kohe aru, kuhu tekivad pinged. Tihti näed, et inimene on ebaloomulikus poosis või pinges, aga seda on keeruline üles leida ja välja saada. Ise proovides leiad probleemi kohe üles. Loomulikult on oluline tunnetada, kellega saab seda endale lubada ja kellega mitte. Võin oma kogemusest öelda, et täiesti ootamatult on mõne tähtsa akadeemikuga sessioon kujunenud ülimalt lõbusaks ettevõtmiseks tänu õigel ajal kasutatud jäälohkujale, mis omakorda on viinud lõpptulemuse täiesti uuele tasemele. Eeltööna katsetan sageli juba kodus mõned poosid läbi (istun või nõjatun näiteks kuskile), ka peegli ees. See on hea kehalise kogemuse visualiseerimise harjutus, mis tuleb pildistamisel vägagi kasuks.

Enamasti otsin portreeteritava olekus ja poosis teatavat loomulikkust ja mulle meeldivad portreed, kus poseerimine ei tõmba tähelepanu – inimene justkui lihtsalt on. Ta on aga objektiivselt ees ikka pinges, nii et vahel on selle loomulikkuseni jõudmisega palju tööd, ja mida vähem seda pingutust pildil näha on, seda parem. Peaaegu alati on vaja korrigeerida inimese kehahoiakut ja paluda tal sügavalt välja hingata, et üleliigne õhk kopsudest välja saada. Tihti hoitakse ka pead viltu, arvates ise, et see on otse. Naljakkal kombel on pea pärast paari klõpsu jälle viltu, nii et seda tuleb pidevalt jälgida. Ning lõpetuseks peab midagi tegema kätega, millele pühendan terve järgmise peatüki.

■ Fotograaf Stina Kase

Minu lemmikportreed on tihti minimalistlikud, aga samas narratiivsed. Nii armastan ma ka seda pilti oma sõbrast ja kolleegist, kus iga detail kõneleb meile väikse loo ja kus samas pole midagi üleliigset.

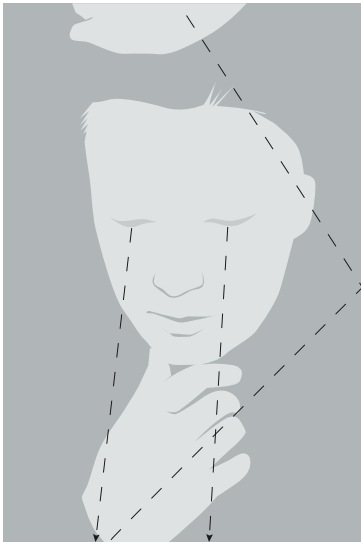

85 mm f/6,3 1/125 s ISO 100
Välklamp vihmavarjuga

KÄED

„Kuhu ma käed panen?” on sage küsimus. Tavaliselt ei teki inimesel ju tunnet, et käed oleks justkui üleliigsed, küll aga kaamera ees. Tagatipuks ei ole siin ka väga palju variante.

Taskud on iga modelli kõige suuremad sõbrad, käed leiavad seal endale puhkeasendi ja ta ise saab sealt turvatunnet. Fotograaf peab ainult jälgima, kui sügavale taskusse käsi või käed pista, et see ka hea välja näeks. Vahel aga pole taskut ja on ka olukordi, kus käsi ei sobi taskusse panna või jätaks see kehakeeleliselt üleoleva mulje. Nii-öelda suletud käed, näiteks rinnal risti, on kõige levinum poos, ehkki sellel on justkui kaitsepositsiooni tähendus. Oluline on järgida terviku tunnetust, et üldine kehahoiak oleks sealjuures mugav ja vaba ning näoemotsioon võiks olla pigem soe – nii saab seda käte suletust või kaitseasendit tasakaalustada.

Käte paigutamine-sättimine sõltub muidugi ka nende pikkusest ja inimese kehaehitusest. Tihti toon modelli käed näo juurde, mis pakub samuti palju võimalusi. See mõjub loomulikumalt istuva või kuskile nõjatava inimese puhul. Kui see õnnestub, siis lisab selline käte kaadrisse toomine pildile uue kompositsioonilise joone. Samuti pakub see modellile ühe toetuspunkti lisaks, mis omakorda aitab tal ennast kaamera ees mugavamalt tunda. Kui käsi on kaadris olulisel positsioonil, siis on tähtis vaadata, et küüned ja sõrmed näeksid esinduslikud välja. Vahel on tarvis käsi puuderada, et need ei erineks väga näo toonist. Kui käsi on enne pildistamist pikalt vabalt ripunud, siis kipub see punaseks minema, seega tuleks seda enne pildistamist kõrgemal hoida.

■ Näitleja Priit Võigemast

Olen avastanud, et mulle meeldib väga portreedel käsi kasutada. Siingi on käed tänu alla suunatud pilgule pildi oluliseks osaks, raamistades nägu ja andes kogu pildile toetuspunkti.